

Р. Г. Симоненко

Акт 5 листопада 1916

АКТ 5 ЛИСТОПАДА 1916 – заява німецького губернатора Г. Беселера у Варшаві й австрійського К. Кука в Любліні про намір їхніх монархів створити «Королівство Польське». Влітку 1916 послаблена наступом рос. Пд.-Зх. фронту Австро-Угорщина зняла заперечення проти проекту рейхсканцлера Т. Бетман-Гольвеґа створити залежну від Німеччини буферну польс. державність. Союзники узгодили позиції, Австро-Угорщина підвищила статус легіонів Ю. Пілсудського, об'єднавши їх у «Польський запомоговий корпус». У столицях обох держав прийняли делегацію «від імені народу», сформовану Г. Беселером, яка просила відновити польс. незалежність. Акт 5 листопада 1916 був нібито відповіддю на це прохання і задовольняв експансіоніст. прагнення Берліна. 9 листопада на таєм. засіданні в Рейхстазі Т. Бетман-Гольвеґ заявив, що польс. землі Німеччини залишаться в її складі, буде забезпечено значне просування на Сх. і здобуто необхідні у війні люд. резерви Польщі. Створення польс. держави та визначення її кордонів відкладалося до закінчення війни. Послаблена Австро-Угорщина прагнула бодай зберегти власні польс. й укр. території. 2 листопада 1916 Галичині надано широке самоврядування. Згодом, зміцнивши зв'язки з польс. колами, Відень відмовився від неодноразових обіцянок адміністративно поділити Галичину за етнічним принципом, чим остаточно перекреслювалися сподівання українців на автономію. Погіршення становища зх.-укр. земель викликало серйозне занепокоєння лідерів заг.-укр. руху, зокрема М. Грушевського. Одночасно Г. Беселер звернувся до польс. насел. із закликом створення польс. війська для війни на Сх. Губернатор сповістив, що окупац. органи й далі урядуватимуть на польс. територіях. Зростаюче незадоволення насел. змусило окупац. власті проголосити створення дорадчої польс. «Тимчасової ради держави» («Ради стану»). Сформована в січні 1917, вона складалася з 25 членів – 15 призначив нім. і 10 – австр. генерал-губернатори. Далеко оперативніше формувалося польс. військо, підпорядк. німцям і кероване ними. Г. Беселер доводив польс. політ. діячеві й фахівцеві з укр. питання С. Лосю, що польс. військо неминуче має спиратися на Німеччину, її могутній пром. потенціал. «Його голова, – пояснював генерал-губернатор, – може бути в Києві, але серце залишиться над Рейном». Цілі Акта 5 листопада 1916 сягали далеко на Сх., становлячи серйозну загрозу і для польс., і для укр. народів.

Рекомендована література

1. Левицький К. Історія визвольних змагань галицьких українців в часи світової війни 1914– 1918 рр. Ч. 2. Л., 1928;
2. Рубинштейн Е. И. Крушение австро-венгерской монархии. Москва, 1963.

Бібліографічний опис:

Акт 5 листопада 1916 / Р. Г. Симоненко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2001. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-43524>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).